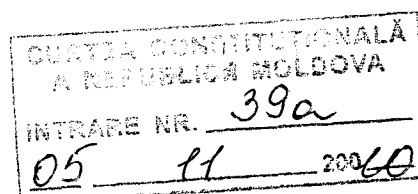

5 noiembrie 2010FPC Nr. 241**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova****SESIZARE**

Privind controlul constituționalității dispozițiilor articolului 87 alin. (5) din Codul Electoral,
în redacția Legii nr. 119 din 18 iunie 2010 pentru modificarea și completarea Codului Electoral

Onorată Curte,

La data de 18 iunie 2010, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 119 pentru modificarea și completarea Codului Electoral (în continuare Legea 119) prin care au fost schimbate regulile de repartizare a mandatelor (Monitorul Oficial nr. 108 – 109/332 din 29 iunie 2010). Prin modificarea articolului 87 au fost schimbate atât regulile prin care se stabilește numărul de mandate care revin concurenților electorali conform numărului de voturi acumulate, cât și regulile privind modul de redistribuire a mandatelor corespunzătoare voturilor acordate concurenților electorali care nu au trecut pragul electoral. Regula de redistribuire a mandatelor a fost stipulată în articolul 87 alin. (5) care prevede: „Numărul mandatelor de deputat rămase nedistribuite se repartizează succesiv, câte unul fiecărui partid, altei organizații social-politice, fiecărui bloc electoral, începînd cu concurentul electoral care a obținut cel mai mare număr de mandate, în ordine descrescîndă”. Astfel a fost schimbată regula de distribuire a mandatelor, care a fost folosită chiar de la momentul introducerii sistemului de vot proporțional. Acest sistem prevedea că mandatele rămase nedistribuite se atribuie concurenților electorali care au depășit pragul electoral, în dependență de numărul de voturi acumulate. Chiar dacă și sistemul precedent, ca și oricare alt sistem cunoscut, poate fi supus anumitor critici, acestea au la bază un principiu democratic, de fapt unicul acceptabil într-o țară guvernată conform regulilor democratice – atribuirea mandatelor în dependență de numărul de voturi acumulate. Adică în dependență de voința prezumată a alegătorilor. Prin aceste modificări în Republica Moldova a fost aleasă unica soluție inacceptabilă într-o țară democratică – distribuirea mandatelor fără a se ține cont de voința alegătorilor și cu scopul expres sau prezumat de a favoriza guvernarea. Considerăm această modificare o sfidare a regulilor democratice și o încălcare flagrantă a literei și spiritului Constituției din următoarele considerente.

I. Prin legea contestată a fost instituit un mecanism prin care se urmărește exercitarea guvernării fără a se ține cont de voința poporului

Conform articolului 38 din Constituție, voința poporului constituie baza puterii de stat și se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Această normă constituțională instituie o regulă imperativă conform căreia nici o persoană sau grupuri de persoane nu pot dobândi puterea în stat (sau o parte corespunzătoare a acesteia), decât din partea poporului, în cadrul alegerilor organizate conform normelor constituționale. Prin participarea la alegeri, poporul decide care vor fi forțele politice cărora le vor fi transmise atribuțiile de exercitare a puterii în stat. Având în vedere larga varietate a opiniilor și intereselor într-o societate democratică este firesc ca diferite grupuri de alegători să transmită puterea pe care o dețin diferitor forțe politice care dobândesc dreptul de a exercita puterea de stat proporțional suportului popular acordat. Nici o forță politică nu poate exercita mai multă putere decât i-a fost acordată de popor prin vot. Orice altă sursă de dobândire a puterii politice este exclusă în termeni expresi de către articolul 38 alin. (1) din Constituție. În aceste condiții este evident că normele electorale nu pot, fără a fi în contradicție cu norma expresă din Constituție, să stabilească un alt mod de dobândire a unei părți din puterea de stat decât în temeiul voturilor pe care le-a obținut concurentul electoral. Desigur că legiuitorul este în drept să aleagă între diferitele sisteme de repartizare a mandatelor. Însă, această libertate nu este absolută și orice alegere trebuie făcută în limitele stabilite de Constituție. Orice altă interpretare ar deschide calea abuzurilor și ar permite uzurparea puterii de stat, prin instituirea unui mecanism de distribuire a mandatelor care ar permite ca puterea în stat să fie exercitată nu de cei care au o mai mare susținere în societate, ci de cei care având în mână pîrghiile puterii le folosesc pentru a păstra puterea chiar și atunci când există forțe politice care au primit o mai mare susținere din partea poporului. Norma contestată prevede că mandatele se redistribuie fără a se ține cont de numărul de voturi acumulate. Considerăm că în aceste condiții nici nu mai este necesar de analizat cât de mult se distorsionează alegerile. Această normă este neconstituțională chiar și prin faptul că prevede că acordă unor forțe politice dreptul de a exercita puterea de stat fără vre-o legătură cu susținerea pe care o acordă poporul. De fapt, în acest caz, partidele politice vor dobândi o parte a puterii nu datorită faptului că reprezintă o anumită proporție din voturile exprimate, ci în baza unui artificiu legislativ.

II. Se prevede un tratament diferit al alegătorilor, fapt ce contravine articolului 38 din Constituție coroborat cu articolul 16 din Constituție

Fiecare dintre participanții la vot este îndreptățit în măsură egală cu ceilalți participanți de a spera ca votul său să-i acorde posibilitatea de a participa în mod eficient la guvernarea țării. Articolul 16 coroborat cu articolul 54 din Constituție

garantează cetățenilor Republicii Moldova că nu va fi supus unui tratament diferențiat în raport cu alți cetățeni, decât în cazurile și în limitele stabilite de Constituție și tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului la care Republica Moldova este parte. Orice lege prin care s-ar prevedea tratarea diferită a persoanelor aflate în circumstanțe comparabil egale va fi conformă Constituției, doar în cazul în care va fi invocată existența cel puțin a unuia dintre temeiurile prevăzute în Constituție care dă dreptul la un tratament diferit. Legea contestată a instituit un mecanism prin care alegătorii care au votat pentru diferiți concurenți electorali care au trecut pragul electoral, deci alegători care se află în situații absolut identice, vor fi reprezentați în mod diferit în Parlament. Și unicul motiv invocat pentru acest tratament diferențiat este împiedicarea revenirii PCRМ la Guvernare. Inutil de menționat că un asemenea scop nu poate fi considerat conform Constituției.

III. Sunt tratate în mod discriminatoriu partidele politice

Redistribuirea mandatelor fără a ține cont de numărul de voturi acumulate este discriminatorie nu doar pentru alegători, dar și pentru partidele politice. Prin modul de redistribuire neproportională, partidul politic (sau o eventuală coaliție) care a obținut mai multe de jumătate de voturile cetățenilor acordate partidelor reprezentate în Parlament este lipsită de dreptul firesc de a avea și majoritatea voturilor în Parlament. Acest fapt este cu atât mai grav că schimbarea regulilor de joc au fost operate de către cei aflați la guvernare anume în scopul de a se menține la guvernare. Astfel dacă în rezultatul viitoarelor alegeri s-ar obține rezultate apropiate celor din sondaje, PCRМ ar obține mai multe voturi decât restul concurenților electorali care au depășit pragul electoral. În mod corespunzător, ar trebui să dețină cele mai multe mandate în Parlament, conform principiului democratic că trebuie să guverneze cel care a obținut un mai mare număr de voturi. Dar, luându-se în considerare acest mecanism nou instituit de legea contestată, PCRМ, fie eventual altă formațiune politică, care ar obține mai multe voturi decât restul concurenților electorali, ar fi privată de acest drept. Și, contrar regulilor democratice, actuala guvernare și-ar asigura menținerea la putere, fără a obține majoritatea de voturi, doar printr-o simplă manipulare a regulilor de joc. Dacă nu ar fi fost folosit un nou „as din mâneca șulerilor politici”, PCRМ ar fi obținut, admitem ipotetic chiar și varianta cea mai pesimistă, 51/52 mandate, iar cei care formează actuala coaliție ar fi obținut împreună 49/50 mandate. Dar, prin artificul legislativ actuala majoritate ar obține de fapt schimbarea raportului de forțe în Parlament și menținerea la guvernare, deoarece prin redistribuire ar obține 56/57 de mandate, iar PCRМ doar 44/45 de mandate. Referința la existența diferitor sisteme de distribuire a mandatelor și la faptul că ar exista posibilitatea de a folosi diferite sisteme care ar da rezultate diferite este o nouă trișare. Ca de obicei, actuala guvernare pornește de la o problemă reală, dar ajunge la un rezultat care o avantajează mizând pe faptul că nu va fi descoperită șarlatania. Este adevărat că în lume există diferite sisteme de distribuire a mandatelor în cazul alegerilor după

sistemul proporțional. Și este și adevărat faptul că prin folosirea diferitor sisteme, rezultatul poate fi diferit. Dar, aici intervine șarlatania – diferența de mandate este un rezultat obiectiv al formulelor matematice și faptul cine a fost favorizat și cine a pierdut se determină în baza rezultatelor votului și nu în rezultatul manipulării legislative. Și foarte important de menționat că nici una din metodele cunoscute nu permite un atât de mare decalaj între numărul de voturi acumulate și numărul de mandate primite. Analizând literatura disponibilă în care se analizează modul de distribuire a mandatelor nu am putut identifica nici un caz în care s-ar fi enunțat, cel puțin teoretic, că ar putea fi luată în calcul posibilitatea de a institui un mecanism prin care s-ar urmări ca un număr important de mandate să fie distribuit fără a se ține cont de numărul de voturi acumulate de concurentul electoral. Cred că este o premieră mondială în care partidele aflate la guvernare au adoptat o lege prin care au stabilit că voturile care sînt date pentru aceste partide au o forță juridică mai mare decît voturile acordate opoziției.

IV. Norma contestată este contrară articolelor 1 și 2 din Constituție deoarece a fost adoptată cu scopul de a favoriza guvernarea și a de distorsiona procesul alegerilor democratice

Pentru a considera o lege conformă principiilor statului de drept este important ca scopul urmărit la adoptarea unei legi trebuie să fie conformă acestui principiu. Deci în cazul în care la adoptarea unei legi se urmărește un scop incompatibil cu principiile unui stat de drept, această normă urmează a fi declarată neconstituțională din cauza scopului urmărit. Este contrar principiilor statului de drept ca forțele aflate la guvernare să folosească artificii legislative care le-ar permite să mențină puterea chiar și în cazurile în care alți concurenți electorali au obținut mai multe voturi decît forțele aflate la guvernare. La momentul în care s-a discutat legea contestată în Parlament și în luările de poziție publice, membrii coaliției de guvernare au declarat expres că scopul legii este de a nu permite PCRML să revină la guvernare în cazul în care ar obține numărul de voturi necesare pentru aceasta. Puterea în stat este uzurpată nu doar în cazul în care puterea se dobîndește în mod ilegal, dar și în cazul în care forțele aflate la guvernare schimbă regulile de joc astfel încît să facă imposibilă sau foarte dificilă preluarea puterii de către alte forțe, chiar și în cazurile în care obțin mai multe voturi decît cei aflați la guvernare. Unica normă conformă normelor democratice este norma care prevede că numărul de mandate obținute de un concurent egal este în dependență directă de numărul de voturi, pe care acest concurent electoral le-a acumulat. Norma contestată în mod evident nu corespunde acestei reguli și urmează a fi declarată neconstituțională.

Este important de menționat că norma contestată a fost adoptată contrar recomandărilor Comisiei de la Veneția. În documentul Comisiei CDL-AD(2002)23rev prin care a fost adoptat Codul bunelor practice în materie electorală, Comisia de la Veneția a stipulat în mod expres că elementele fundamentale ale sistemului electoral nu pot fi modificate cu mai puțin de un an pînă la alegeri. La momentul cînd a fost adoptată legea contestată se știa cu

certitudine că urmează alegeri parlamentare anticipate. Se știa cu certitudine că aceste alegeri urmează să aibă loc în lunile următoare. Și chiar dacă luăm drept bază de calcul organizarea alegerilor anticipate în primăvara anului 2011, după cum era propus de forțe care vor să rămână cât mai mult la guvernare în condițiile în care este aproape cert că nu vor mai trece pragul electoral chiar și redus, oricum era evident că alegerile urmau în mai puțin de un an. Și, deci, și din acest punct de vedere norma contestată nu poate fi considerată drept una conformă principiilor statului de drept și urmează a fi declarată neconstituțională.

Reieșind din cele menționate și în conformitate cu articolele 1, 2, 16, 38 și 54, 134 și 135 din Constituție, art. 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4, 38 și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale,

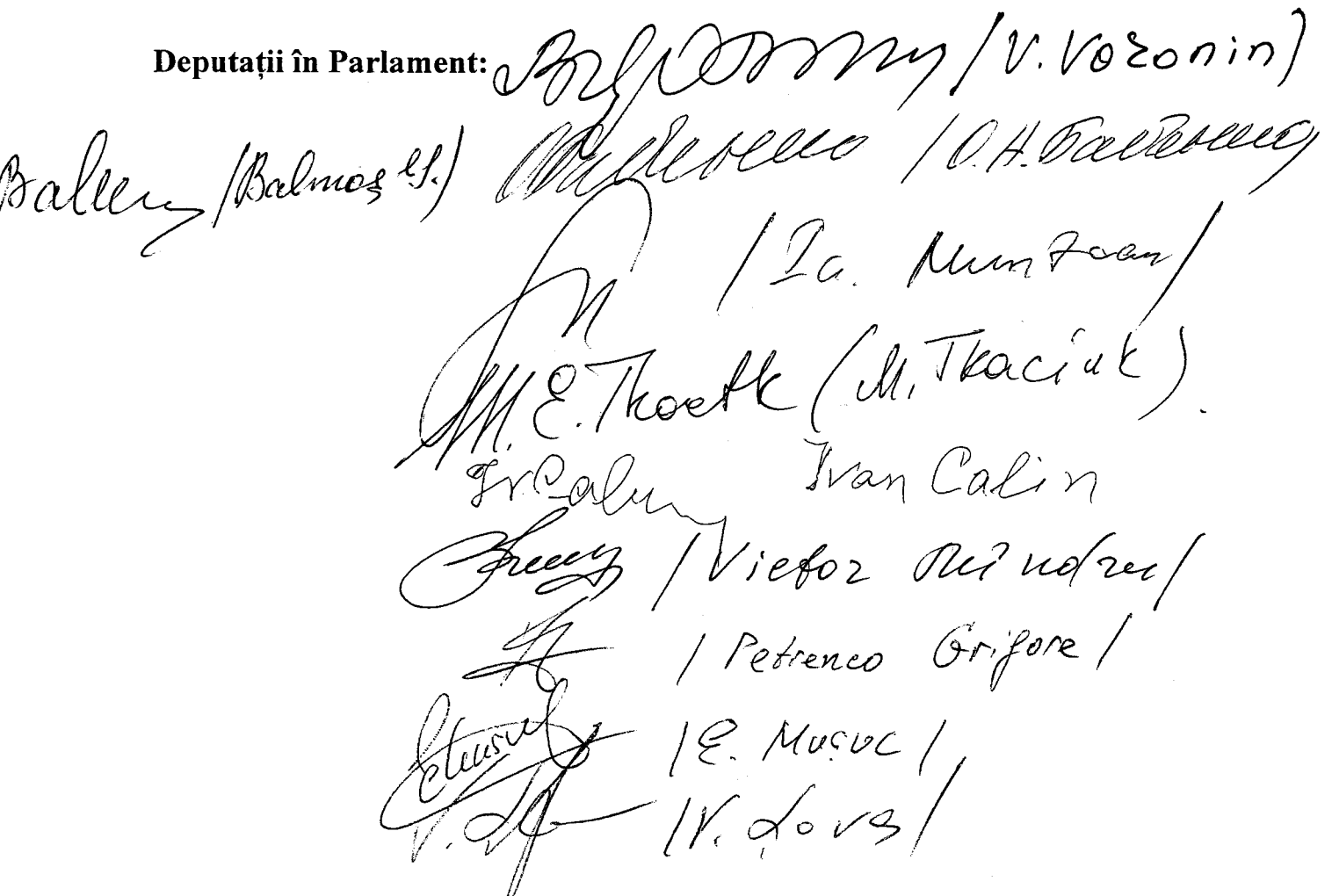
SOLICITĂM:

Exercitarea controlului constituționalității și să fie declarate neconstituționale dispozițiile alin. (5) al articolului 87 din Codul Electoral, în redacția Legii nr. 119 din 18 iunie 2010 pentru modificarea și completarea Codului Electoral;

Examinarea Sesizării în cauză, **în regim de urgență**, pînă la confirmarea de către Curtea Constituțională a rezultatelor alegerii noului Parlament și de validare a mandatelor de deputat.

Cu respect,

Deputații în Parlament:

 Balan (Balmoz ș.) / V. Voronin /

 / Ia. Muntean /

 M. E. Traciac (M. Traciac)

 Gr. Calin / Ivan Calin

 / Victor Ciuraru /

 / Petrenco Grigore /

 / E. Musuc /

 / V. Doros /